

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.1.7.2025

Pani
Elwira Palarczyk
Dyrektor
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Ignacego Daszyńskiego 3
44-300 Wodzisław Śląski

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2024 r. – wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej dotyczące wypłat bonu energetycznego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu Śląskim ¹ ul. Ignacego Daszyńskiego 3, 44-300 Wodzisław Śląski.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elwira Palarczyk, Dyrektor MOPS, od 1 kwietnia 2012 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej dotyczące wypłat bonu energetycznego.
Okres objęty kontrolą	Rok 2024 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, w którym miały miejsce działania lub zaniechania związane z planowaniem i wykonaniem ustawy budżetowej na rok 2024. W przypadku konieczności porównania niektórych danych z danymi za lata 2021-2023 okres kontroli obejmuje również te lata.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Mieczysław Handzel, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/28/2025 z 28 stycznia 2025 r. 2. Jacek Kordanowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/29/2025 z 28 stycznia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-4)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny pod względem legalności, gospodarności i rzetelności wykorzystania przez Ośrodek dotacji celowej z budżetu państwa na zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej dotyczące wypłat bonu energetycznego, przekazanej za pośrednictwem części 85/24 – województwo śląskie na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego ³ .
Zakres kontroli	Podstawą sformułowania oceny były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych: – kontrola działań w zakresie zapewnienia środków dotacji;

¹ Dalej: MOPS albo Ośrodek.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 859, ze zm., dalej: ustawa o bonie energetycznym.

- szczegółowe badanie próby wniosków o wypłatę bonu energetycznego w zakresie terminowości i prawidłowości ich rozpatrywania oraz terminowości wypłacania bonu;
- weryfikacja prawidłowości obliczenia kwoty dotacji przeznaczonej na pokrycie kosztów obsługi zadania;
- analiza prawidłowości i terminowości sporządzenia rozliczenia otrzymanej dotacji oraz zwrotu niewykorzystanych środków.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego*.

III. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, w MOPS terminowo podjęto działania w celu zapewnienia środków dotacji na finansowanie wypłat bonu energetycznego. Dotację w części przeznaczonej na pokrycie kosztów obsługi pobrano w kwocie obliczonej zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym. Terminowo i w prawidłowej wysokości zwrócono niewykorzystane środki. Prawidłowo sporządzone rozliczenie dotacji, przedstawione Wojewodzie Śląskiemu w terminie określonym w art. 6 ust. 2 ustawy o bonie energetycznym (31 stycznia 2025 r.), nie zostało jednak podpisane przez Prezydenta Miasta Wodzisławia Śląskiego⁵, co było niezgodne z ww. przepisem w związku z art. 4 ust. 4 ustawy o bonie energetycznym. Podpis uzupełniono po tym terminie, w toku kontroli NIK.

W większości (79,6%) zbadanych przypadków przekroczono termin na rozpatrzenie wniosków o wypłatę bonu energetycznego określony w art. 4 ust. 5 ustawy o bonie energetycznym (60 dni), co w głównej mierze było spowodowane wstrzymaniem się ze sporządzaniem informacji o przyznaniu tego świadczenia do momentu otrzymania środków dotacji od Wojewody Śląskiego i jej ujęcie w planie finansowym MOPS. Nie informowano przy tym stron o niezłaźnieniu sprawy w terminie (z podaniem przyczyn i wskazaniem nowego terminu załaźnienia sprawy), pomimo takiego obowiązku określonego w art. 36 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁶. W przypadku 14,8% zbadanych wniosków o wypłatę bonu energetycznego, w których podano adres poczty elektronicznej, nie spełniono wymogu określonego w art. 4 ust. 10 ustawy o bonie energetycznym, przesłańia wnioskodawcom informacji o przyznaniu tego świadczenia. W 8,8% zbadanych przypadków wypłata bonu energetycznego nastąpiła z nieznaczną zwłoką (od dziewięciu do 14 dni po przyznaniu bonu energetycznego), a w jednym przypadku przeoczono obowiązek wypłaty przyznanego świadczenia w kwocie 300,00 zł.

Pomimo wystąpienia ww. nieprawidłowości, rzetelnie zweryfikowano objęte badaniem wnioski o wypłatę bonu energetycznego oraz zasadnie odmawiano przyznania bądź przyznawano świadczenie, a także wypłacano je w prawidłowej wysokości, zatem cele ustawy o bonie energetycznym zostały osiągnięte.

⁴ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Prezydent Miasta.

⁶ Dz.U. z 2024, poz. 572, dalej: k.p.a.

Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat bonu energetycznego

Opis stanu faktycznego

1. W terminie na składanie wniosków o wypłatę bonu energetycznego, określonym w art. 3 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym (od 1 sierpnia do 30 września 2024 r.) do MOPS wpłynęły 1 522 wnioski o wypłatę bonu energetycznego, z tego 1 452 (95,4%) dotyczyło przypadków określonych w art. 2 ust. 7 ustawy o bonie energetycznym (podstawowe stawki bonu), a 70 (4,6%) dotyczyło przypadków określonych w art. 2 ust. 8 ww. ustawy (podwyższone stawki bonu⁷). Po 30 września 2024 r. do MOPS wpłynął jeden wniosek o wypłatę bonu energetycznego.

(akta kontroli str. 8-9)

2. W terminie określonym w art. 4 ust. 5 ustawy o bonie energetycznym, tj. w terminie 60 dni licząc od dnia prawidłowego złożenia wniosku, rozpatrzono 526 (34,6%) wniosków, z tego pozytywnie – 366 (69,6%), a odmownie 160 (30,4%). Dłużej niż 60 dni trwało rozpatrywanie 919 (60,4%) wniosków, z tego pozytywnie – 850 (92,5%) a odmownie – 69 (7,5%).

(akta kontroli str. 8-9, 11)

W sprawie niedochowania terminu na rozpatrywanie wniosków o wypłatę bonu energetycznego, Dyrektor MOPS wyjaśniła, że cyt. (...) *przyznanie dodatku w formie bonu energetycznego jest rodzajem zaciągnięcia zobowiązania wobec wnioskodawcy, które nie ma pokrycia w posiadanym budżecie, dlatego pierwsze informacje przyznające wydawane były od 28.10.2024 r. tj. po wprowadzeniu zmian w budżecie Miasta*. Jako inne przyczyny Dyrektor MOPS wskazała: długi czas oczekiwania na udostępnienie danych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych⁸ bądź Krajowego Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego⁹ oraz nałożenie się w tym samym czasie kilku zadań, tj. (oprócz zadania dotyczącego wypłat bonu energetycznego) również zadań wynikających z przepisów o świadczeniach rodzinnych i przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (okres zasiłkowy i świadczeniowy), w sytuacji, gdy Ośrodek nie dysponował dodatkowymi etatami do realizacji nowego zadania.

(akta kontroli str. 48)

W wyniku badania próby 200 z 919 (21,8%) wniosków o wypłatę bonu energetycznego¹⁰ ustalono, że ich rozpatrywanie w okresie dłuższym niż 60 dni było spowodowane:

⁷ Gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego były: kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane węglem lub paliwami węglopochodnymi, zgłoszone do centralnej ewidencji emisyjności budynków, dalej: CEEB.

⁸ Dalej: ZUS.

⁹ Dalej: KRUS.

¹⁰ Dobranych według osądu kontrolera, równomiernie z całego okresu składania wniosków.

- w 28 przypadkach – przyczynami niezależnymi od MOPS, tj. oczekiwaniem na udostępnienie przez organy emerytalno-rentowe danych niezbędnych do rozpatrzenia wniosków;
- w 172 przypadkach – przyczynami zależnymi od MOPS (w tym w 162 przypadkach – wstrzymaniem się ze sporządzaniem informacji o przyznaniu bonu energetycznego do momentu otrzymania środków dotacji od Wojewody Śląskiego i jej ujęcia w planie finansowym MOPS), przy czym w sześciu przypadkach (wnioski rozpatrzone odmownie) poinformowano wnioskodawców, zgodnie z art. 36 § 1 k.p.a., o niezłaźwieniu sprawy w terminie (z podaniem przyczyn i wskazaniem nowego terminu załaźwienia sprawy), a w 166 przypadkach nie dopełniono tego obowiązku, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 48, 233-242, 261-265)

3. Ośrodek pozostawił bez rozpoznania 80 wniosków o wypłatę bonu energetycznego, z tego:

- jeden wniosek na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym, z uwagi na złożenie go po 30 września 2024 r. (1 października 2024 r.¹¹);
- 27 wniosków na podstawie art. 24a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych¹² w związku z art. 4 ust. 12 ustawy o bonie energetycznym, z uwagi na niezastosowanie się do wezwania o uzupełnienie / poprawienie wniosku w terminie 14 dni o doręczenia wezwania;
- w przypadku 52 wniosków wystąpiły okoliczności takie jak: złożenie kolejnego wniosku o wypłatę bonu energetycznego na to samo gospodarstwo domowe (adres), śmierć wnioskodawcy, przekazanie sprawy do załaźwienia do właściwego miejscowo organu.

(akta kontroli str. 8-9,11)

4. Na dzień 31 stycznia 2025 r. nie wystąpiły nierozpatrzone wnioski złożone w ustawowym terminie, podczas gdy na koniec 2024 r. takich wniosków było 12.

(akta kontroli str. 8-9, 11)

5. W związku z pozytywnym rozpatrzeniem 1 216 wniosków o wypłatę bonu energetycznego, w 1 211 przypadkach wypłacono świadczenie (z tego w 878 przypadkach do siedmiu dni i w 333 przypadkach powyżej siedmiu dni od rozpatrzenia wniosku).

W trzech przypadkach nie wypłacono świadczenia (według stanu na 31 stycznia 2025 r.), z tego:

- w dwóch przypadkach¹³ wnioski (z 30 września 2024 r.) rozpatrywano dłużej niż 60 dni (do 13 stycznia 2025 r.), co, jak wyjaśniła Dyrektor MOPS, było spowodowane długotrwałym brakiem odpowiedzi z ZUS na wnioski o udostępnienie danych dotyczących wypłaconego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego (tzw. 13-ta i 14-ta emerytura). Jak ustalono, odpowiedzi zostały udzielone 7 i 9 stycznia 2025 r.;

¹¹ Sprawa nr 5920.01493.2024.

¹² Dz. U. z 2024 r. poz. 323, ze zm.

¹³ Sprawy nr 5920.01455.2024 i nr 5920.01461.2024.

- w jednym przypadku¹⁴ wniosek (z 24 września 2024 r.) rozpatrzono dochowując terminu 60 dni (5 listopada 2024 r.) – niewypłacenie świadczenia przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ponadto w dwóch przypadkach MOPS został wyznaczony postanowieniami Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Katowicach z dnia 21 i 24 października 2024 r. do rozstrzygnięcia wniosków przekazanych przez Gminę Gorzyce (zachodziły przesłanki do wyłączenia organu administracji publicznej) i obowiązek wypłaty świadczenia ciążył na tej gminie.

(akta kontroli str. 8-9, 11, 32, 54-61, 100-164)

6. W wyniku badania próby 50 (3,3%) wniosków o wypłatę bonu energetycznego (40 rozpatrzonych pozytywnie, w związku z którymi wypłacono świadczenie w łącznej kwocie 24,1 tys. zł i 10 wniosków rozpatrzonych odmownie)¹⁵, ustalono, że:

- wszystkie wnioski zostały sporządzone prawidłowo i MOPS nie był obowiązany do wystosowania wezwania o ich uzupełnienie bądź poprawienie;
- wszystkie rozpoznane wnioski zostały prawidłowo zweryfikowane przez pracowników MOPS pod względem liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego oraz kryterium dochodowego, mając na uwadze przepisy art. 2 ust. 1-6 ustawy o bonie energetycznym. W każdym przypadku fakt przeprowadzenia weryfikacji został udokumentowany¹⁶;
- 13 wniosków dotyczących podwyższonych stawek bonu energetycznego, prawidłowo zweryfikowano również pod względem wymogów określonych w art. 2 ust. 8 ustawy o bonie energetycznym, tj. wpisania lub zgłoszenia głównego źródła ciepła, zasilanego energią elektryczną, do CEEB¹⁷;
- w jednym przypadku przyznano bon energetyczny w niepełnej wysokości, w myśl art. 2 ust. 2 ustawy o bonie energetycznym;
- w 10 przypadkach, w których nie przysługiwał bon energetyczny¹⁸, zgodnie z art. 4 ust. 9 ustawy o bonie energetycznym wydano decyzje o odmowie przyznania bonu energetycznego. Zawierały one elementy określone w art. 107 § 1 k.p.a. i zostały doręczone stronom na piśmie, stosownie do art. 109 § 1 k.p.a. (w żadnym przypadku nie wniesiono odwołania). Przed wydaniem decyzji, stosownie do obowiązku określonego w art. 10 § 1 k.p.a., stronom wyznaczono siedmiodniowy termin do wypowiedzenia się w sprawie materiału zgromadzonego w postępowaniu. We wszystkich tych przypadkach postępowania trwały nie dłużej niż 60 dni, stosownie do art. 4 ust. 5 ustawy o bonie energetycznym.

¹⁴ Sprawa nr 5920.01298.2024.

¹⁵ Dobranych według osądu kontrolera, po przeprowadzeniu analizy ryzyka wystąpienia nieprawidłowości.

¹⁶ W aktach spraw znajdowały się wydruki z rejestru PESEL, systemu informatycznego Ministerstwa Finansów w zakresie wykazywanych dochodów, rejestru informatycznego ZUS w zakresie opłaconych składek społecznych i składek zdrowotnych, systemu informatycznego KRUS w zakresie objęcia ubezpieczeniem dla rolników. Pracownicy korzystali również z danych dostępnych w MOPS dotyczących innych przyznanych świadczeń.

¹⁷ W aktach spraw znajdowały się wydruki z bazy CEEB.

¹⁸ Z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego.

- we wszystkich 40 przypadkach, w których bon energetyczny był należny, sporządzono informacje o jego przyznaniu. W 27 z tych spraw wnioskodawcy podali we wniosku adres poczty elektronicznej, z tego w 23 przypadkach MOPS przesłał na ten adres ww. informację, zgodnie z art. 4 ust. 10 ustawy o bonie energetycznym, a w czterech przypadkach nie wywiązał się z tego obowiązku, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- na 40 wniosków rozpatrzonych pozytywnie, w siedmiu przypadkach wnioski rozpatrzono w terminie określonym w art. 4 ust. 5 ustawy o bonie energetycznym (w ciągu 60 dni). W pozostałych 33 przypadkach od złożenia wniosku do sporządzenia informacji o przyznaniu bonu energetycznego upłynęło od 61 do 88 dni, a MOPS nie poinformował wnioskodawców o niezafatwieniu sprawy w terminie z podaniem przyczyn i wskazaniem nowego terminu załatwienia sprawy, pomimo takiego obowiązku określonego w art. 36 § 1 k.p.a., co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 177-232, 243-260)

7. Ośrodek wnioskował do Wojewody Śląskiego o przekazanie dotacji w terminach określonych w art. 5 ust. 4 ustawy o bonie energetycznym, tj.:

- w dniu 14 sierpnia 2024 r. złożył wniosek na łączną kwotę 831,2 tys. zł, z tego 807,0 tys. zł na wypłaty świadczenia, a 24,2 tys. zł na pokrycie kosztów obsługi zadania;
- w dniu 6 września 2024 r. złożył korektę wniosku na łączoną kwotę 779,7 tys. zł, z tego 757,0 tys. zł na wypłaty świadczenia, a 22,7 tys. zł na pokrycie kosztów obsługi zadania.

We wniosku złożonym 8 października 2024 r., w odpowiedzi na pismo Dyrektora Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach z dnia 4 października 2024 r.¹⁹, zmniejszono kwotę zapotrzebowania do kwoty 675,0 tys. zł, z tego 655,3 tys. zł na wypłaty świadczenia, a 19,7 tys. zł na pokrycie kosztów obsługi zadania.

W ww. wnioskach kwota zapotrzebowania na pokrycie kosztów obsługi stanowiła 3,0% kwoty zapotrzebowania na wypłatę świadczenia, stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym.

MOPS otrzymał środki dotacji za pośrednictwem Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego²⁰ 29 października 2024 r. w kwocie 600,0 tys. zł oraz 12 grudnia 2024 r. w kwocie 75,0 tys. zł (łącznie 675,0 tys. zł, zgodnie z ostatnim wnioskiem).

(akta kontroli str. 66-88)

8. W 2024 r. wypłaty bonu energetycznego zrealizowano w łącznej kwocie 472,0 tys. zł²¹. Koszty obsługi wyniosły 14,2 tys. zł, co stanowiło – zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym – 3,0 % łącznej kwoty dotacji wypłaconej przez MOPS. Środki niewykorzystane w kwocie 188,8 tys. zł przekazano na rachunek Urzędu Miasta 31 grudnia 2024 r., który przekazał je na rachunek Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego 22 stycznia 2025 r., dochowując terminu

¹⁹ Znak PSV.3113.67.2.2024.

²⁰ Dalej: Urząd Miasta.

²¹ Z tego 434,2 tys. zł wykorzystano na bony przyznane w stawkach podstawowych i 37,8 tys. zł – na bony przyznane w stawkach podwyższonych.

określonego w art. 168 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²².

(akta kontroli str. 90-94)

9. W wyniku badania próby 80 (6,6%) wniosków o wypłatę bonu energetycznego rozpatrzonych pozytywnie²³ ustalono, że Ośrodek wypłacił wszystkie należne świadczenia w łącznej kwocie 37,8 tys. zł (8,0% wypłaconych świadczeń ogółem). I tak:

- w 73 przypadkach (91,2%) wypłata bonu energetycznego nastąpiła niezwłocznie po jego przyznaniu, zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym;
- w siedmiu przypadkach (8,8%) wypłata bonu energetycznego nastąpiła od dziewięciu do 14 dni po jego przyznaniu, co przedstawiono poniżej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 30-31)

10. Dokument pn. *Rozliczenie dotacji celowej otrzymanej na finansowanie wypłat bonu energetycznego za 2024 r.*, sporządzony z wyodrębnieniem liczby i kwoty wypłaconych bonów energetycznych, przekazano Wojewodzie Śląskiemu (za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej CAS) w dniu 31 stycznia 2024 r., tj. w terminie określonym w art. 6 ust. 2 ustawy o bonie energetycznym. Dane wykazane w rozliczeniu były zgodne z ewidencją służącą do obsługi świadczeń. Nie stwierdzono różnic pomiędzy kwotą wypłaconych bonów energetycznych wykazaną w rozliczeniu i wydatkami z tego tytułu ujętymi w ewidencji księgowej MOPS. Ww. dokument nie został podpisany przez Prezydenta Miasta, lecz przez Dyrektora MOPS, co opisano poniżej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W dniu 6 lutego 2025 r. (w toku kontroli NIK) Prezydent Miasta uzupełnił brakujący podpis.

(akta kontroli str. 11, 52-53, 90-94, 98-99)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spośród 250 objętych badaniem wniosków²⁴ o wypłatę bonu energetycznego, 199 (79,6%) nie rozpatrzono w terminie określonym w art. 4 ust. 5 ustawy o bonie energetycznym (w ciągu 60 dni) oraz nie poinformowano wnioskodawców o niezakończonym w terminie z podaniem przyczyn i wskazaniem nowego terminu załatwienia sprawy, pomimo takiego obowiązku określonego w art. 36 § 1 k.p.a. W przypadkach tych od prawidłowego złożenia wniosku do sporządzenia informacji o przyznaniu bonu energetycznego upłynęło od 61 do 88 dni.

Dyrektor Ośrodka oraz Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych wyjaśniły, że przyczynami niedochowania terminu na rozpatrzenie wniosku o wypłatę bonu energetycznego były:

- w czterech przypadkach – obciążenie pracowników innymi zadaniami (równoległe prowadzenie spraw związanych z nowym okresem zasiłkowym);

²² Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm., dalej: ustawa o finansach publicznych.

²³ W tym 40 wniosków objętych badaniem, którego wyniki przedstawiono w pkt 6 wystąpienia pokontrolnego.

²⁴ Z tego 200 wniosków objętych badaniem, którego wyniki przedstawiono w pkt 2 i 50 wniosków objętych badaniem, którego wyniki przedstawiono w pkt 6 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

- w 195 przypadkach – wstrzymanie się ze sporządzaniem informacji o przyznaniu bonu energetycznego do momentu otrzymania środków dotacji od Wojewody Śląskiego i jej ujęcia w planie finansowym MOPS.

W złożonych wyjaśnieniach Dyrektor Ośrodka oraz Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych powołały się m.in. na przepisy art. 44 ust. 1, art. 46 ust. 1, art. 162 pkt 3 i art. 254 pkt 3 ustawy o finansach publicznych oraz art. 11 ust. 1 i art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych²⁵, z których wynikał m.in. zakaz zaciągania zobowiązań lub dokonywania wydatków bez upoważnienia określonego planem finansowym jednostki sektora finansów publicznych, a także na art. 16 ust. 1 ww. ustawy, zgodnie z którym czynem stanowiącym naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest niewykonanie w terminie zobowiązania skutkujące zapłatą odsetek. Dyrektor Ośrodka oraz Kierownik Działu Świadczeń wyjaśniły cyt. (...) *skoro jednostka budżetowa jaką jest MOPS działa w oparciu o plan wydatków i dochodów ustalany uchwałą budżetową to uważam, że na dzień rozpoczęcia realizacji zadania o bonie energetycznym tj. dzień rozpoczęcia przyjmowania wniosków (01.08.2024 r.) powinna być już wydana decyzja Wojewody o przyznaniu dotacji (...) celem wprowadzenia w plan wydatków jednostki bezpośrednio realizującej to zadanie. (...) przyznanie informacją bonu energetycznego (...) jest rodzajem zobowiązania wobec strony (...), które w momencie wydania nie miałoby pokrycia ani w planie finansowym Miasta ani jednostki, mało tego, nie było jeszcze określone nawet dotacją celową Wojewody. Decyzja Wojewody wpłynęła do gminy 17 października 2024 r. więc mając na uwadze powyższe nie było możliwe zachowanie ustawowego terminu wydania informacji na rozpatrzenie wniosku (...).*

Wyjaśniając przyczyny niepoinformowania wnioskodawców o niezakończeniu sprawy w terminie Dyrektor Ośrodka oraz Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych powołały się na czynniki ekonomiczne (koszt wysyłki w łącznej kwocie ok. 9,4 tys. zł) oraz organizacyjne (duża liczba przypadków niezakończonych sprawy w terminie, konieczność realizacji innych zadań). Wyjaśniły także, iż przepisy k.p.a. należało stosować w przypadkach, w których wymagane było wydanie decyzji administracyjnej (m.in. w razie odmowy przyznania bonu energetycznego), natomiast w przypadku przyznania bonu energetycznego przepisy te nie miały zastosowania, w myśl art. 1 pkt 1 k.p.a.

(akta kontroli str. 177-256, 261-265)

NIK nie podziela argumentów przedstawionych w złożonych wyjaśnieniach. Stosownie do art. 4 ust. 9 pkt 1 i ust. 10 ustawy o bonie energetycznym, co do zasady, rozpatrywanie wniosku o wypłatę bonu energetycznego kończy się wydaniem decyzji administracyjnej (w przypadku odmowy przyznania świadczenia) lub sporządzeniem informacji o przyznaniu bonu energetycznego. Sporządzenie tej informacji nie stanowi, zdaniem NIK, zaciągnięcia zobowiązania. Z kolei art. 4 ust. 5 ustawy o bonie energetycznym zobowiązywał organ do rozpatrzenia wniosku o wypłatę bonu energetycznego w terminie 60 dni od dnia jego prawidłowego złożenia. Zatem jeśli decyzja bądź informacja o przyznaniu świadczenia nie została wydana / sporządzona w ciągu 60 dni, strona winna być poinformowana o niezakończonych sprawie w terminie

²⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 104.

z podaniem przyczyn i wskazaniem nowego terminu załatwienia sprawy, zgodnie z art. 36 § 1 k.p.a.

Należy przy tym zauważyć, że art. 4 ustawy o bonie energetycznym reguluje rozpatrywanie wniosków (zakończone wydaniem decyzji administracyjnej lub sporządzeniem informacji o przyznaniu bonu energetycznego) i w żaden sposób nie odnosi się do kwestii wypłacenia wnioskodawcy przyznanego świadczenia. Zatem brak środków dotacji od Wojewody Śląskiego nie stał na przeszkodzie terminowemu rozpatrywaniu wniosków przez MOPS. Zgodnie z art. 5 ust. 1 tej ustawy, wypłata świadczenia winna nastąpić niezwłocznie po jego przyznaniu przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Umieszczenie tego obowiązku w art. 5 ustawy o bonie energetycznym, regulującym kwestie finansowania wypłat świadczenia przez gminy ze środków dotacji celowych otrzymanych od wojewodów, wskazuje na zasadność rozpatrywania spełnienia wymogu niezwłoczności wypłat z uwzględnieniem czasu przekazania tych środków, poprzedzonego zmianą planu dotacji. Niesłuszne są zatem, zdaniem NIK, obawy dotyczące naruszenia dyscypliny finansów publicznych.

Nie zasługuje na uwzględnienie również argument o odmiennym zastosowaniu przepisów k.p.a. Nie można, zdaniem NIK, uzależniać obowiązku stosowania art. 36 § 1 k.p.a. od tego czy świadczenie zostanie przyznane czy też nie, bowiem w momencie wystąpienia przekroczenia terminu na rozpatrzenie wniosku rozstrzygnięcia jeszcze nie ma, a organ może tylko przewidywać (z mniejszą lub większą pewnością) jakie ono będzie.

2. W przypadku czterech²⁶ spośród 27 (14,8%) zbadanych wniosków o wypłatę bonu energetycznego, w których podano adres poczty elektronicznej, Ośrodek nie przesłał wnioskodawcom informacji o przyznaniu tego świadczenia, czym naruszył art. 4 ust. 10 ustawy o bonie energetycznym.

Dyrektor Ośrodka oraz Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych wyjaśniły, że wystąpiło niedopatrzenie związane z dużą liczbą spraw do rozpatrzenia i nałożeniem się innych zadań.

(akta kontroli str. 177-189, 257-260)

3. W wyniku badania 80 wniosków o wypłatę bonu energetycznego rozpatrzonych pozytywnie, w związku z którymi wypłacono środki w łącznej kwocie 37,8 tys. zł, ustalono, że w przypadku siedmiu (8,8%) wniosków wypłata świadczeń w łącznej kwocie 2,5 tys. zł (6,6%) nastąpiła ze zwłoką (od dziewięciu do 14 dni po przyznaniu bonu energetycznego). Ponadto nie dokonano wypłaty bonu energetycznego (stan na dzień 31 stycznia 2025 r.) w sytuacji, gdy wniosek złożony 24 września 2024 r. został pozytywnie rozpatrzony²⁷ i 5 listopada 2024 r. sporządzono informację o przyznaniu świadczenia w kwocie 300,00 zł. Powyższym naruszono art. 5 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym.

(akta kontroli str. 8-9, 12-28, 30-31)

Z wyjaśnień Dyrektor MOPS wynikało, że powodem niewypłacenia bonu energetycznego było przeoczenie, a zwłoka w wypłatach tego świadczenia w pozostałych przypadkach wystąpiła z uwagi na nałożenie się w listopadzie i grudniu 2024 r. zadań z zakresu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych, związanych z nowym okresem świadczeniowym (m.in. czasochłonne

²⁶ Sprawy nr: 5920.00821.2024; 5920.00864.2024; 5920.00853.2024; 5920.00537.2024.

²⁷ Sprawa nr 5920.01298.2024.

sporządzenie listy wypłat dla świadczeń rodzinnych zawierającej ponad 1,5 tys. osób).

(akta kontroli str. 32)

Nie kwestionując obłożenia pracowników Ośrodka innymi zadaniami ustawowymi NIK zauważa, że nie powinno to powodować zwłoki w wypłatach przyznanego bonu energetycznego.

4. Dokument pn. *Rozliczenie dotacji celowej otrzymanej na finansowanie wypłat bonu energetycznego za 2024 r.*, przekazany Wojewodzie Śląskiemu w dniu 31 stycznia 2024 r., został podpisany przez Dyrektora MOPS, pomimo że:

- w sprawach bonu energetycznego była upoważniona²⁸, na podstawie art. 4 ust. 4 ustawy o bonie energetycznym, wyłącznie do prowadzenia postępowań i ustalania prawa do bonu energetycznego (w tym wydawania decyzji oraz przekazywania informacji o przyznaniu tego świadczenia);
- zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o bonie energetycznym, rozliczenie dotacji celowej na wypłaty bonu energetycznego przedstawia wojewodzie wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS, cyt. (...) *W domniemaniu Dyrektora tutejszego Ośrodka, skoro Prezydent przekazał na podstawie upoważnienia realizację niniejszego zadania to upoważnienie obejmowało również podpisanie rozliczenia tegoż zadania. W dniu 03.02.2025r. w związku z wątpliwościami co do prawidłowości złożonego sprawozdania w zakresie składanego podpisu, po konsultacji z radcą prawnym zdecydowano o wycofaniu sprawozdania (po kontakcie z pracownikiem urzędu wojewódzkiego) oraz ponownym przekazaniu sprawozdania w dniu 03.02.2025r., ostatecznie opatrzonego podpisem Prezydenta Miasta Wodzisławia Śląskiego.*

(akta kontroli str. 32, 90-94, 98-99, 176)

NIK zauważa, iż umocowanie do działania w imieniu Prezydenta Miasta nie może opierać się na domniemaniu, lecz winno wynikać z treści upoważnienia. Przepis art. 4 ust. 4 ustawy o bonie energetycznym nie uprawniał ww. organu do upoważnienia Dyrektora MOPS do rozliczenia dotacji celowej, dlatego też upoważnienie w tym zakresie nie zostało wydane.

IV. Wnioski

Wniosek W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań w celu wypłacenia przyznanego bonu energetycznego²⁹.

Z uwagi na uzupełnienie podpisu Prezydenta Miasta na rozliczeniu dotacji oraz zmianę uwarunkowań prawnych, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje, uwag ani wniosków w zakresie pozostałych nieprawidłowości.

²⁸ Zarządzenie Prezydenta Miasta Wodzisławia Śląskiego nr ORG-I.0050.35.2024 z dnia 5 sierpnia 2024 r.

²⁹ Sprawa nr 5920.01298.2024.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie³⁰ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, 24 marca 2025 r.

Mieczysław Handzel

Główny specjalista kontroli
państwowej

.....

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach
p.o. Dyrektora

.....

/podpisano elektronicznie/

Jacek Kordanowski

.....

Główny specjalista kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

³⁰ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

